

QUEER – (*queer* angl. – keistas, keistuoliškas, ekscentriškas, vok., *quer* – iškryps, savotiškas, keistas). 1922 Q paminėtas homoseksualizmui apibūdinti. Literatūrinio požirio Q vardas žymi ne prastum. Dažniausiai Q terminas vartojamas nurodyti asmenims, kuri seksualinė orientacija arba/ir lyties identitetas skiriasi nuo priimtos normos. Šiandien Q apibrėžta sivaizduojam, kultūriškai konstruojam lyties tapatum bei seksualinė orientacij. Q s voka apie asmenis kurie yra biseksualai, transgenderiai (*transgendered persons*), turi tarplytinę (*intergender*) arba daugialytinę (*multiple gender*) orientaciją (vadinamasis LGBT – *lesbian, gay, bisexual, transgendered*). Neretai Q yra vartojamas kaip lesbiečių ir gejardžio sinonimas. Tokiu atveju Q vardas žymi ne tiek lytinį santykį seksualiniam aspektui, o politines šio klausimo konotacijas. Politiniu požirio Q terminas paplito po 1990 m. kai šis terminas populiarinti Queer nacija (*Queer Nation*). Šis Q nurodo politiškai aktyvius asmenis pasisakančius prieš tradicinę lyties identitetą, prieš tradicinę heteronormatyvumą, kur homoseksualios krypties asmenys traktuojami kaip tam tikros atskirties grupės, anomalijos, *obsceniškumas*. Šie asmenys Q traktuoja ne kaip atstumtoji didesnis, „normaliosios“ kultūros dalis, o kaip lygiavert bet kokio kultūrinio veiksmo komponentas. Q politika yra pagrįsta heteroseksualumo kaip „natūralumo“ kritika, teigiant, kad lytis yra laisvo krybingumo, socialinio bendradarbiavimo ir sąveikos su tradicija rezultatas. Kalbant apie Q kaip apie kuriamo lyties identiteto terminą pabrėžiamas kognityvinis niškasis tokios savikūros elementas, bei kalbama apie „odos-tautą“ (*leatherfolk*), Q kognityvumą ir pan. Lyties performatyvumas rodo, kad seksualinio intencionalumo subjektas yra vaizduojamas, socialinės patirties, poelgio išdava ir natūralios gamtos determinizmo arba kenksmingos socialinės prievartos rezultatas. Q teorija neigia hegemoninius teiginius apie natūralią lyties gimtį, kritikuoja genetines preferencijas. Q požirio lytis yra performatyvi ir yra kritikuojamas tradicinis binarinis lytiškumo skirstymas: homoseksualai/heteroseksualai bei, atitinkamai, vyrai/moterys. Q pažeidžia hetero/homo dichotomiją ir atitinka postmodernios feminizmo plėtos kontekstą. Laisvasis Q yra susijęs ne su norma, o su kultūrinio ir psichologinio lyties lėkėmis, su laisva asmens saviraiška, kuri šiandien neatitinka tradicijos diktuojamą taisyklę. Neretai siekiant atsiriboti nuo literatūrinio queer, vartojamas terminas „lyties queer“ (genderqueer). Nenormatyvinėje, homofobiškoje kalboje Q yra pakeičiamas slengo žodžiais, pvz., žeidžiančiu „pederastas“ (amer. vulgar.: *fag*). JAV dar vartojamas slengo žodis - *tranny* (tiesiog – tranzistorius arba perkimas). Šie vardai žymi homofobiškas segregacijas, dominavimo (taip pat lytinio–kultūrinio ir lytinio–politinio) nuostatas.

Žr. g jus, *homoseksualas, transseksualas, transvestitas, lesbiet*.

Literatūra:

- Allen T., Douglas K., Filicia T., Kressley C., Rodriguez J. *Queer Eye for the Straight Guy : The Fab 5's Guide to Looking Better, Cooking Better, Dressing Better, Behaving Better, and Living Better*. New-York: Clarkson Potter; 2004;
- Ruditis P. *Queer As Folk: The Book*. New-York: Pocket Books, 2003. Corber R.J., Valocchi S. *Queer Studies: An Interdisciplinary Reader*. Blackwell Publishers, 2002.
- Beemyn B., Eliason M. *Queer Studies: A Lesbian, Gay, Bisexual, & Transgender Anthology*. New York University Press, 1996;

A. Tereškinas